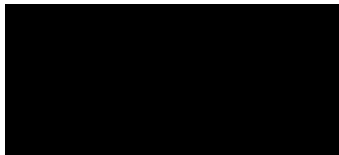

Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9

Universitetet i Oslo
Den sentrale klagenemnd
v/Finn Ragnar Berger
Postboks 1072 Blindern
0316 Oslo

Bergen, 02.04.2024
Deres ref.: 2022/48778
Vår ref.: 24/02505 (152/2023)

Unntatt offentligheten etter offl. § 13 første ledd, jf. fvl. § 13 første ledd

SAK NR. 152/2023: VEDTAK FATTET AV FELLES KLAGENEMND I SAK OM ANNULLERING OG UTESTENGING PÅ GRUNN AV FUSK

Det vises til vedtak fattet av klagenemnda ved Universitetet i Oslo (UiO) i sak 4876/2023, som ble påklaget til Felles klagenemnd.

Saken er tidligere behandlet av Felles klagenemnd i møte 30.08.2023, der vedtaket i underinstansen ble stadfestet.

Bakgrunnen for den nye behandlingen er at Kunnskapsdepartementet i brev av 08.11.2023 har uttalt at enkelte vedtak i Felles klagenemnd (nemnda) gjort i perioden 01.04.2022 til 22.09.2023, er ugyldige på grunn av at tidligere leder for klagenemnda og to studentrepresentanter (et medlem og et varamedlem) i denne perioden var ugyldig oppnevnt, og at disse sakene må behandles på nytt. Dette gjelder vedtak, der nemnda ikke ville ha vært vedtaksfør uten at noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene deltok, og saker der det var dissens i nemndas opprinnelige behandling og stemmen til noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene var avgjørende for innholdet i vedtaket.

Felles klagenemnd ville ikke ha vært vedtaksfør under behandling av saken i møtet 30.08.2023, uten at leder var til stede, jf. § 3 i Forskrift om felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universitet og høyskoler. Vedtaket er derfor ugyldig, og det må treffes nytt vedtak.

HK-dir – Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

Postboks 1093, 5809 Bergen post@hkdir.no

Felles klagenemnd har på denne bakgrunn besluttet å behandle klagerens sak 23/03912 (152/2022) på nytt med ny nemndssammensetning, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c. Klageren ble i brev 19.02.2024 informert om at Felles klagenemnd ville gjøre en fornyet behandling av klagesaken med ny nemndssammensetning våren 2024.

Felles klagenemnd med riktig sammensetning, behandlet saken under møte 20.03.2024. Tidligere vedtak fattet av Felles klagenemnd ble opphevet. Vedtak fattet av klagenemnda ved UiO ble stadfestet.

FELLES KLAGENEMND BEMERKER

Felles klagenemnd er rett klageinstans i saker om annullering og utestenging, jf. forskrift nr. 1192 om Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler (uhl.) § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9, fastsatt av Kunnskapsdepartementet 10.10.2005. Felles klagenemnd kan som klageinstans prøve alle sider av saken, jf. forvaltningsloven § 34 andre ledd.

Habilitet

Av de medlemmene i Felles klagenemnd som deltar i behandlingen av omgjøringssaken, deltok Fredrik Boksasp, Liv Sandvik og Frode Randal i den tidligere behandlingen av saken.

På grunn av den medieoppmerksomheten som har vært omkring Felles Klagenemnd sitt arbeid, har Felles Klagenemnd vurdert om disse medlemmers deltakelse i den tidligere behandlingen av saken, er et særegent forhold som er egnet til å svekke medlemmenes upartiskhet, og derfor medfører at medlemmene er inhabile i behandlingen av omgjøringsaker, jf. fvl. § 6 annet ledd. Felles klagenemnd har avgjort habilitetsspørsmålet etter fvl. § 8, og har kommet til at klagenemndas medlemmer er habile i vurderingen av omgjøringssaken.

I vurderingen av habilitetsspørsmålet har klagenemnda vektlagt at det rettslige utgangspunktet er at tidligere deltakelse i behandlingen av en sak som tas opp til ny behandling av det samme organet, ikke fører til inhabilitet. Nemnda er et kollegialt organ der hvert medlem har ansvaret for å gjøre seg opp en selvstendig mening om sakene og det må kunne forutsettes at de også ved den nye behandlingen foretar en objektiv og saklig vurdering. Nemndsmedlemmene er utnevnt fordi de har den kompetanse og bakgrunn som kreves etter forskrift om felles klagenemnd § 2 annet ledd.

De forhold som har skapt medieoppmerksomhet og har ført til at saken må behandles på nytt, knytter seg ikke til noen av de nåværende medlemmene av Felles klagenemnd, men til at tidligere leder og to studentmedlemmer var oppnevnt i strid med forskriften.

Medlemmene har ingen egeninteresse i utfallet av saken. De aktuelle medlemmene vurderer ikke seg selv som inhabile i saken.

Kunnskapsdepartementet har i brev til Felles Klagenemnd datert 5. januar 2024, også gitt uttrykk for at departementet ser det som klart at deltakelse i den tidligere behandlingen av et vedtak som er oppe til ny behandling, ikke fører til inhabilitet, med mindre det foreligger særlige forhold i den enkelte sak.

Det enkelte medlem har ansvaret for å vurdere om det foreligger særlige forhold som kan føre til inhabilitet. Ingen av de aktuelle medlemmene har gitt uttrykk for at det foreligger slike forhold.

Sakens bakgrunn

Klageren er [REDACTED] Saken gjelder mistanke om fusk ved innlevering av fire timers hjemmeeksamen i emnet [REDACTED] høsten 2022.

I forbindelse med sensur 07.12.2022 ble det oppdaget tekstlikhet mellom klagerens besvarelse og boka [REDACTED] Ved en manuell gjennomgang av oppgaven fant sensor at det var 30 prosent tekstlikhet mellom klagerens besvarelse og boka. Klageren hadde ikke henvist til kilden på foreskrevet vis. Det var referert til boka ett sted i besvarelsen, men ordrett gjengivelse av kilden var ikke markert som sitat. Det var ikke krav om litteraturliste.

Klageren uttalte seg skriftlig 20.12.2022. Klageren bestrider å ha fusket på eksamen. Klageren forklarte at [REDACTED] var usikker på hvilken kildebruk som gjaldt. Klageren anførte at [REDACTED] på grunn av tidsnød prioriterte å lage en vitenskapelig oppgave fremfor å henvise til kilde etter hver setning. [REDACTED] henviste til kildene et par steder, slik at sensor skulle få en forståelse for hvilke kilder [REDACTED] hadde brukt. Klageren viste til at dersom [REDACTED] hadde vært mer effektiv, ville [REDACTED] klart å lage en mer selvstendig tekst. For å slippe å bruke tid på formulering, skrev [REDACTED] ordrett fra boka, uten å bearbeide teksten. For klageren fremstår eksamen som et ikke ferdig produkt og dårlig håndverk, og ikke et forsøk på juks. [REDACTED] har gjennomført 15 års utdanning på høyere nivå og vært [REDACTED] i 10 år på høyskole, og er opptatt av å følge regler og å jobbe selvstendig.

Underinstansen behandlet saken i møte 17.01.2023. De fant at de subjektive og objektive vilkårene for fusk var oppfylt. I vurderingen ble det lagt vekt på tekstlikheten som var avdekket mellom klagerens besvarelse og kilden, samt klagerens erkjennelse av de faktiske forhold. Det ble fattet vedtak om annullering og utestengelse i to semester, nærmere bestemt vår- og høstsemesteret 2023.

Vedtaket ble påklaget 02.02.2023. Det ble vist til tidligere anførsler. Klageren viste til at [REDACTED] har meldt seg opp til en gruppeeksamen ved en annen institusjon, slik at utestengelse vil gi konsekvenser for en tredjepart.

Underinstansen vurderte klagen 10.03.2023, men fant ikke at det fremkom nye opplysninger som medførte at vedtaket skulle omgjøres. Underinstansen opprettholdt sitt tidligere vedtak. Saken er deretter oversendt Felles klagenemnd for videre behandling.

Saken står for Felles klagenemnd slik den har gjort tidligere for underinstansen. Det vises til sakens dokumenter.

Rettslig grunnlag

Vilkårene for annullering på grunn av fusk følger av uhl. § 4-7 første ledd bokstav b. Vilkårene for utestenging gjelder tilsvarende, jf. § 4-8 tredje ledd.

I forarbeidene til lov om universiteter og høyskoler av 2005, fremgår det i merknadene til §§ 4-7 og 4-8 at bestemmelsene er en videreføring av §§ 42 og 54 i den gamle universitets- og

høyskoleloven, og privathøyskoleloven §§ 10e og 10i, jf. Ot.prp. nr. 79 (2003-2004) kap. 12. Dette innebærer at rettskilder til den tidligere loven fortsatt kan være relevante.

Bestemmelsen i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b omfatter fusk på «eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende kurs», jf. § 4-8 tredje ledd. Klagerens hjemmeeksamen inngår som en del av kurset og er omfattet av bestemmelsene.

Videre må to kumulative vilkår være oppfylt. For det første må det rent objektivt foreligge fusk eller forsøk på fusk. For det andre må det foreligge subjektiv skyld. Studenten må ha handlet forsettlig eller grovt uaktsomt, jf. uhl. § 4-8 tredje ledd og § 4-7 første ledd bokstav b.

Objektivt vilkår

Det første spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om forholdet objektivt sett er fusk.

Departementet har uttalt seg nærmere om meningsinnholdet i fuskebegrepet i Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) punkt 12.1.10 på side 54, hvor det blant annet heter:

Departementet legger til grunn at det er å anse som fusk når en student har ulovlige hjelpemidler tilgjengelige under en eksamen eller på andre måter handler i strid med eksamensreglementet eller regler om kildebruk.

Det følger av forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo § 7-6 (7) hva som skal anses som fusk:

«§ 7.6 Krav til en eksamenskandidat mht. trekk, tilrettelegging og forfall til eksamen

[...]

(7) En eksamenskandidat må gjøre seg kjent med hvilke hjelpemidler som kan benyttes til den enkelte eksamen, den ordningen for kontroll av hjelpemidler som gjelder for den enkelte eksamen og hva som anses som fusk/forsøk på fusk i tilknytning til bruk av hjelpemidler eller kilder for den enkelte eksamen. Eksamenskandidaten kan mistenkes for fusk/forsøk på fusk hvis kandidaten for eksempel:

- lar være å gi opplysninger om kilder eller oppgir fiktive kilder

[...]

- gir inntrykk av at besvarelsen er mer selvstendig enn den faktisk er

[...]»

Det vises videre til informasjonen om korrekt kildehenvisning og fusk som fremgår av nettsidene til UiO.

Felles klagenemnd har funnet det bevist at forholdet objektivt sett er fusk. I vurderingen av det objektive vilkåret har Felles klagenemnd lagt vesentlig vekt på gjennomgangen fra UiO 07.12.2022, hvor tekstlikheten som er avdekket mellom klagerens besvarelse og boka fremkommer. Nemnda viser til at tekstlikheten utgjør 30 prosent av klagerens samlede besvarelse. Klageren har erkjent å ha benyttet seg av boka som kilde. Lik tekst er ikke markert som sitat. Når dette ikke er gjort, vil det for leseren ikke være mulig å skille mellom hva klageren har skrevet og hva andre har skrevet. Etter nemndas vurdering fremstår derfor klagerens besvarelse som mer selvstendig enn den faktisk er.

Felles klagenemnd har kommet til at det objektive vilkåret for fusk er oppfylt, jf. forskrift om studier og eksamener ved UiO § 7-6 (7).

Subjektivt vilkår

Det neste spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om vilkåret forsett eller grov uaktsomhet (skyldkravet) er oppfylt.

Forsett foreligger i de tilfeller hvor en person har foretatt en bevisst handling. Dette innebærer at klageren må ha vært klar over den faktiske handlingen som medførte at det objektive fuskevilkåret er oppfylt.

Det er ikke krav om hensikt om fusk for å oppfylle kravet til forsettlig utført fuskehandling.

Kravet til forsett omfatter heller ikke kunnskap om hvorvidt handlingen er ulovlig eller ikke.

Felles klagenemnd finner det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innleveringen av hjemmeeksamen.

I vurderingen av vilkåret om skyld legger nemnda vesentlig vekt på arten og omfanget av tekstlikheten som er avdekket mellom klagerens besvarelse og kilden, jf. gjennomgangen foretatt av UiO 07.12.2022. De objektive funnene underbygger klagerens subjektive skyld. Klager har for øvrig erkjent de faktiske forholdene. For nemnda fremstår det derfor klart at klageren har vært bevisst bruken av andres tekst uten henvisning.

De subjektive og objektive vilkårene for fusk er oppfylt.

Rettsvillfarelse

Felles klagenemnd har merket seg at klageren var usikker på reglene om kildebruk under gjennomføring av hjemmeeksamen. Nemnda oppfatter dette som en anførsel om at klageren har vært i unnskyldelig rettsvillfarelse.

Hvorvidt uvitenhet om gjeldende regler kan frita for ansvar, er et spørsmål om rettsvillfarelse. Felles klagenemnd bemerker at villfarelse om regler kun kan frita for ansvar dersom villfarelsen har vært aktsom, det vil si unnskyldelig.

Felles klagenemnd vil i denne forbindelse vise til Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) under punkt 12.1.10 «Til § 54. Annullering av eksamen eller prøve», hvor departementet har uttalt følgende:

I eksamens- og prøvesituasjoner stilles det høye aktsomhetskrav til studentene, og den enkelte student er selv ansvarlig for å sette seg inn i hva som er lovlige hjelpemidler, retningslinjer for bruk av disse og regler om kildebruk før eksamen.

I tillegg vises det til forarbeidene til uhl. § 4-7, Prop. 59 L (2013-2014):

Det legges til grunn en meget streng aktsomhetsplikt for studentene ved eksamen. I dette ligger det en plikt for studentene til å sette seg inn i eksamensreglementet og hvilke hjelpemidler som er tillatt brukt under selve eksamen.

Felles klagenemnd vil understreke at det er studentenes eget ansvar å sette seg inn i hvilke regler og krav som gjelder for den enkelte prøvingssituasjonen, herunder reglene om kilde- og sitatbruk ved ulike eksamensformer. Det fremgår av forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo § 7-6 (7) at «[e]n eksamenskandidat må gjøre seg kjent med hvilke hjelpemidler som kan benyttes til den enkelte eksamen, den ordningen for kontroll av hjelpemidler som gjelder for den enkelte eksamen og hva som anses som fusk/forsøk på fusk i

tilknytning til bruk av hjelpemidler eller kilder for den enkelte eksamen.» Det vises videre til at informasjonen fra UiO om kildehenvisning og fusk har vært lett tilgjengelig for kandidatene på fakultetets nettsider gjennom semesteret. På UiO sin nettside «Kva vert rekna som fusk» fremgår det bl.a. «at en student kan bli mistenkt for fusk dersom studenten «gir inntrykk av at eksamenssvaret er meir sjølvstendig enn det faktisk er, har tilgang til eller brukar hjelpemiddel som ikkje er tillatne eller let vere å gi opplysningar som kjelder eller gir opp fiktive kjelder».

Det forventes at klageren har kunnskap om kravene til korrekt kildebruk. Dersom klageren var usikker på reglene for kildebruk, ga det klageren en særskilt oppfordring til å undersøke dette nærmere med lærestedet. Det bemerkes at informasjonen om korrekt kildebruk har vært tilgjengelig for kandidatene gjennom hele semesteret. Felles klagenemnd mener at tidspress ikke fritar klageren fra å sette seg inn reglene om fusk og kildebruk.

Felles klagenemnd har på bakgrunn av det ovennevnte funnet at klageren ikke var i unnskyldelig rettsvillfarelse vedrørende reglene om fusk og kildebruk.

Reaksjon

I henhold til uhl. § 4-7 første ledd og § 4-8 tredje ledd er det hjemmel for annullering og utestenging fra institusjonen, samt tap av retten til å gå opp til eksamen ved andre institusjoner i inntil ett år.

Felles klagenemnd har funnet det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innlevering av hjemmeeksamen.

Forsettlig fusk innebærer et grovt tillitsbrudd, og både allmennpreventive og individualpreventive hensyn tilsier at det må reageres strengt.

Etter retts- og forvaltningspraksis er den normale reaksjonen ved forsettlig fusk annullering og utestenging i to semestre uavhengig av størrelsen på den aktuelle eksamen, prøve eller kurs.

Klagenemnda ved UiO har fattet vedtak om annullering av klagerens eksamen og utestenging vår- og høstsemesteret 2023. Dette er i tråd med praksis.

Felles klagenemnd har merket seg anførselen om at utestengelse vil få konsekvenser for klagerens medstudenter. Felles klagenemnd legger til grunn at institusjonen ivaretar eventuelle tredjeparter så langt det er anledning til det.

Felles klagenemnd har merket seg at den samlede saksbehandlingstiden – ved underinstansen og ved klageinstansen – er på til sammen 8 måneder. Nemnda vurderer at dette ikke har vært for lang saksbehandlingstid.

Felles klagenemnd har etablert en praksis for at lang samlet saksbehandlingstid før nemnda tar stilling til saken, kan føre til nedsatt reaksjon. Bakgrunnen for dette er at lang ventetid på å få en avklaring, kan utgjøre en ekstra belastning for klageren. Nemnda har på denne bakgrunn vurdert om det skal ha betydning for reaksjonsfastsettelsen at saken nå gjenopptas omtrent syv måneder etter at Felles klagenemnd behandlet saken første gang. Nemnda har kommet til at det ikke er grunnlag for nedsettelse av reaksjonen i tilfeller der en kommer til at nemndas første vedtak var innholdsmessig riktig. Klageren har da fått en avklaring ved det første vedtaket, og det forhold at saken senere gjenopptas på grunn av at Felles klagenemnd ikke var vedtaksfør

ved første gangs behandling, utgjør etter nemndas vurdering ikke en slik tilleggsbelastning at det tas hensyn til ved reaksjonsfastsettelsen.

Felles klagenemnd har funnet at annullering av eksamen og utestenging i to semestre er en riktig reaksjon i denne saken. Felles klagenemnd stadfester reaksjonen fastsatt av klagenemnda ved UiO.

Vedtaket er etter ny behandling i samsvar med det Felles klagenemnd kom til i vedtak 30.08.2023, men siden dette vedtaket er ugyldig på grunn av feil sammensetning av nemnda, opphever Felles klagenemnd dette vedtaket og treffer nytt vedtak, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c.

VEDTAK

Vilkårene i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b og § 4-8 tredje ledd er oppfylt. Felles klagenemnd bestående av Ernst Nordtveit, Fredrik Boksasp, Liv Sandvik, Frode Randal og Nils Herman Lien Håre har fattet slikt enstemmig

v e d t a k:

1. Vedtak fattet av Felles klagenemnd 30.08.2023, oppheves.
2. Vedtak fattet av klagenemnda ved UiO i sak 4876/2023, om annullering og utestengelse i to semester, stadfestes.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages.

Ernst Nordtveit
leder for Felles klagenemnd

Klagenemndas vedtak kan bringes inn for prøving ved tingretten. Slikt søksmål må reises innen tre måneder etter at endelig vedtak foreligger. Søksmålsfristen beregnes fra 05.04.2024. Institusjonen dekker alle omkostninger ved søksmålet i første rettsinstans, herunder også honorar til saksøkers advokat etter offentlig salærsats, jf. uhl. § 4-11 og § 4-8 femte ledd.

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen fysisk signatur.